

POSTANOWIENIE

Dnia 17 grudnia 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Gerard Bieniek (przewodniczący)

SSN Irena Gromska-Szuster (sprawozdawca)

SSN Henryk Pietrkowski

w sprawie z powództwa A. R.

przeciwko Przedsiębiorstwu Produkcyjno-Handlowo-Uslugowemu P.(...) Spółce z o.o. w W.

o ochronę dóbr osobistych i zadośćuczynienie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 17 grudnia 2008 r.,

zażalenia strony pozwanej na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 8 października 2008 r., sygn. akt I ACa (...),

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 8 października 2008 r. Sąd Apelacyjny odrzucił skargę kasacyjną pozwanego od wyroku tego Sądu z dnia 19 czerwca 2008 r., w części dotyczącej roszczenia pieniężnego. Wskazany wyrok, zmieniającym częściowo wyrok Sądu pierwszej instancji, zmodyfikowana została treść nakazanego pozwanemu ogłoszenia o przeproszeniu powoda oraz obniżone zasądzone od pozwanego na rzecz powoda zadośćuczynienie za naruszenie dóbr osobistych z kwoty 70 000 zł. do kwoty 40 000 zł. W pozostałej części Sąd drugiej instancji oddalił powództwo i apelację oraz orzekł o kosztach postępowania. Pozwany wniósł skargę kasacyjną, w której wskazał wartość przedmiotu zaskarżenia w kwocie 40 000 zł., stwierdził, że zaskarża wyrok w całości i uiścił opłatę od skargi kasacyjnej w wysokości

600 zł. Odrzucając tę skargę w części dotyczącej roszczenia pieniężnego Sąd Apelacyjny uznał, że pozwany obowiązany był uiścić opłatę zarówno od uwzględnionego roszczenia niepieniężnego jak i pieniężnego, a uiścił tylko opłatę stałą należną od roszczenia niepieniężnego. Z uwagi na to, że opłata stosunkowa od roszczenia pieniężnego nie została uiszczona, skarga kasacyjna dotycząca tego roszczenia podlegała odrzuceniu na podstawie art. 130² § 3 k.p.c.

W zażaleniu na powyższe postanowienie pozwany zarzucił naruszenie art. 26 ust. 1 pkt 3 u.k.s.c. i powołując się na stanowisko Sądu Najwyższego stwierdził, że w myśl tego przepisu od skargi kasacyjnej dotyczącej wyroku uwzględniającego powództwo o ochronę dóbr osobistych pobierana jest tylko opłata stała, niezależnie od tego, czy obejmuje rozstrzygnięcie jedynie roszczeń niemajątkowych czy także majątkowych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przepis art. 26 ust. 1 pkt 3 u.k.s.c. przewiduje, że opłatę stałą w wysokości 600 zł. pobiera się od pozwu (i odpowiednio od środków zaskarżenia – art. 3 ustawy) o ochronę dóbr osobistych. W orzecznictwie Sądu Najwyższego na tle tego przepisu wyrażony został wskazany w zażaleniu pogląd, że opłata ta pobierana jest niezależnie od tego, czy przedmiotem żądania (zaskarżenia) są w takiej sprawie tylko roszczenia niemajątkowe, czy także roszczenia majątkowe (postanowienia z dnia 10 listopada 2006 r. I CZ 62/06 oraz z dnia 22 czerwca 2007 r. V CZ 59/07, oba nie publ.). Odwołano się w tych orzeczeniach do wykładni językowej oraz systemowej wskazując, że choć roszczenia w sprawie o ochronę dóbr osobistych mogą mieć charakter zarówno niemajątkowy jak i majątkowy, ustawodawca w przepisie tym ich nie rozróżnił, a uczynił tak w art. 26 ust. 1 pkt 4 i 5 u.k.s.c. w stosunku do analogicznych sytuacji występujących w sprawach o ochronę praw autorskich i patentowych, wskazując, że w takich sprawach opłatę stałą pobiera się od roszczeń o ochronę praw niemajątkowych. Wskazano też na cel nowej regulacji, którym było uproszczenie ustalania i poboru opłat sądowych, dążenie do ich ujednoczenia. W orzeczeniach tych Sąd Najwyższy, odwołując się także do art. 12 i art. 13 oraz art. 68 i art. 69 u.k.s.c., uznał, że nie ma podstaw do stawiania znaku równości między sprawą o prawa majątkowe a roszczeniem majątkowym oraz że redakcja art. 26 nie jest przypadkowa i użyte w nim określenia przedmiotu sprawy podkreślają, że charakter roszczenia nie stanowi kryterium kwalifikacji sprawy pod kątem rodzaju opłat, co prowadzi do wniosku, że niezależnie od tego, co jest przedmiotem roszczeń w sprawie o ochronę dóbr osobistych, pobierana jest tylko opłata stała w kwocie 600 zł.

Ostatecznie jednak w orzecznictwie Sądu Najwyższego przeważał pogląd, przeważający też zdecydowanie w literaturze, który podziela Sąd Najwyższy w obecnym składzie, że w sprawie o ochronę dóbr osobistych strona dochodząca zarówno roszczeń niemajątkowych jak i majątkowych, obowiązana jest uiścić opłatę stałą od roszczeń niemajątkowych oraz opłatę stosunkową od roszczeń majątkowych (porównaj między innymi postanowienia z dnia 8 marca 2007 r. III CZ 12/07, OSNC 2008/2/26, z dnia 27 czerwca 2008 r. V CSK 100/08, z dnia 12 lipca 2006 r. V CZ 54/06, z dnia 21 grudnia 2006 r. III CZ 94/06 (nie publ.) oraz z dnia 22 sierpnia 2007 r. III CZP 7707, OSNC 2008/10/109). Jak słusznie wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 8 marca 2007 r. III CZ 12/07, art. 26 ust. 1 pkt 3 u.k.s.c., ustanawiający opłatę stałą w sprawach o ochronę dóbr osobistych, stosuje się jedynie do roszczeń niemajątkowych o ochronę dóbr osobistych, natomiast do dochodzonych, także łącznie z nimi, roszczeń majątkowych (np. o zadośćuczynienie pieniężne lub zapłatę odpowiedniej sumy na wskazany cel społeczny), stosuje się art. 13 u.k.s.c., przewidujący pobranie od takich roszczeń opłaty stosunkowej. Dochodzone w sprawie o ochronę dóbr osobistych roszczenia majątkowe są bowiem roszczeniami o prawa majątkowe, w rozumieniu art. 13 u.k.s.c., który, obok art. 12 u.k.s.c., stanowi ogólną regulację zasad pobierania opłat. Przepisy te, jako podstawowe kryterium rodzaju należnych opłat, wprowadzają charakter sprawy: o prawa niemajątkowe lub o prawa majątkowe. Jeżeli jest to sprawa o prawa niemajątkowe, należy się opłata stała, natomiast jeżeli jest to sprawa o prawa majątkowe, trzeba najpierw ustalić, czy przepis szczególny przewiduje dla niej opłatę stałą, a jeżeli nie, to czy przy jej wnoszeniu da się ustalić wartość przedmiotu sporu. Jeżeli w sprawie o prawa majątkowe można w chwili jej wniesienia ustalić wartość przedmiotu sporu, to zarówno pozew jak i inne pisma (środki odwoławcze) podlegają opłacie stosunkowej. Rozstrzygając, na potrzeby określenia opłat sądowych, charakter majątkowy lub niemajątkowy sprawy, należy kierować się tym, czy dochodzone w sprawie prawa są bezpośrednio uwarunkowane interesem ekonomicznym podmiotu uprawnionego. Na gruncie art. 26 u.k.s.c. Sąd Najwyższy w przytoczonym postanowieniu stwierdził, że w przypadkach, gdy dochodzone roszczenia służą ochronie bezwzględnie prawa podmiotowego niemajątkowego, o rodzaju opłaty sądowej decyduje majątkowy lub niemajątkowy charakter tych roszczeń, a nie niemajątkowy charakter chronionego przez te roszczenia prawa podmiotowego. Nie ma znaczenia, jak wskazał Sąd Najwyższy, że art. 26 ust. 1 pkt 3, przeciwnie niż art. 26 ust. 1 pkt 4 i 5, nie rozróżnia niemajątkowych i majątkowych roszczeń w sprawie o ochronę dóbr

osobistych. Nie wynika to z woli ustawodawcy przyjęcia w tym przepisie rozwiązania całkowicie odmiennego niż w art. 26 ust. 1 pkt 4 i 5, lecz jest konsekwencją trudności w zwięzłym wysłowieniu takiego rozwiązania w odniesieniu do spraw o ochronę dóbr osobistych. Potwierdza to regulacja art. 26 ust. 1 pkt 6 wskazująca, że założeniem wszystkich wcześniejszych punktów tego przepisu było określenie jednej opłaty stałej we wszystkich sprawach o prawa niemajątkowe.

Podkreślić trzeba, że niewątpliwie roszczenie o zadośćuczynienie pieniężne za naruszenie dóbr osobistych, dochodzone w odrębnej sprawie, podlega opłacie stosunkowej. Jak słusznie stwierdził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 22 sierpnia 2007 r. III CZP 77/07, brak argumentów dla stanowiska, że sama kumulacja w jednym pozwie roszczenia niemajątkowego i majątkowego miałyby prowadzić do zmiany zasad uiszczania opłat sądowych od roszczeń, które dochodzone są łącznie.

Z tych wszystkich względów za trafne należy uznać zaskarżone postanowienie odrzucające skargę kasacyjną w części dotyczącej roszczenia majątkowego, z powodu nie uiszczenia należnej opłaty stosunkowej.

Biorąc to pod uwagę Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. oddalił zażalenie.